

Vliegend hert (*Lucanus cervus*) H1083

1. Status:

Habitatrichtlijn Bijlage II (inwerkingtreding 1994)

2. Kenschets

Beschrijving: Het vliegend hert is de grootste kever van Europa. Het is een houtbewonende soort die het grootste deel van haar leven, een periode van 5-8 jaar, als larve doorbrengt. De larven kunnen daarbij een lengte van 10 cm bereiken. Het volwassen dier, de kever of 'imago' leeft slechts enkele weken.

De kever is roodbruin van kleur met zwarte kop en halsschild. De kaken van het mannetje zijn reusachtig verlengd en lijken op een gekromd hertengewei. De kevers zijn 25 tot 75 mm lang. Ze zijn te zien in juni-augustus in de vroege avonduren, in eikenbossen op uitvloeiende boomsappen. Na de paring legt het vrouwtje haar eieren bij de wortels van oude eiken. Andere loofbomen worden zelden als voedselplant gebruikt.

Verspreidingskaart vliegend hert

Relatief belang binnen Europa: aanzienlijk

Het vliegend hert heeft in Europa een ruime verspreiding, van Zuid-Scandinavië tot aan de lijn Midden-Spanje - Griekenland. Vooral in de noordelijke helft van het areaal is de soort bedreigd, in de zuidelijkere landen is dat waarschijnlijk niet het geval. Nederland herbergt slechts een klein deel van de Europese populatie. De betekenis daarvan op Europees niveau is gering. De Nederlandse populatie bevindt zich aan de noordwestrand van het verspreidingsgebied van de soort en is dus waarschijnlijk extra kwetsbaar. In Denemarken is de soort kort geleden uitgestorven.

3. Bijdrage van gebieden

Huidige verspreiding en voorkomen binnen Nederland: Het verspreidingsgebied van het vliegend hert omvatte in de afgelopen twee eeuwen slechts een beperkt aantal gebieden, te weten: Veluwe, Zuid-Limburg, Rijk van Nijmegen, Utrechtse Heuvelrug, Twente en omgeving Breda.

Huidig voorkomen en Natura 2000: De meeste waarnemingen van het vliegend hert komen uit de omgeving van Apeldoorn (Soerense bossen e.o. in Veluwe). Daarnaast zijn er veel

waarnemingen uit Natura 2000 gebieden in Zuid-Limburg (Geuldal, Savelsbos, Noorbeemden & Hoogbos en Geleenbeekdal) en daar ook buiten het Natura 2000-netwerk (Rimburgerbos en Munningsbos). Van oudsher is een populatie bekend uit Dal van de Mosbeek & Springendal. Daarnaast zijn er waarnemingen van de Utrechtse Heuvelrug en het Rijk van Nijmegen (Sint Jansberg). Verdere waarnemingen in ons land berusten waarschijnlijk op zwerfende exemplaren.

Nr.	Natura 2000 gebied	Bijdrage
57	Veluwe	>15%
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	2-15%
157	Geuldal	2-15%
142	Sint Jansberg	<2%
154	Geleenbeekdal	<2%
160	Savelsbos	<2%
161	Noorbeemden & Hoogbos	<2%

Voorkomen vliegend hert in Natura 2000 gebieden

4. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: Uit de omgeving van Breda en het zuidelijke IJsseldal zijn vanaf 1900 geen waarnemingen van het vliegend hert meer bekend. In de tweede helft van de 20e eeuw is het aantal uurhokken met waarnemingen van deze soort in het resterende verspreidingsgebied met bijna 50% afgenomen (van 42 in de periode 1950-1979 naar 23 in de periode 1980-2003). Hoewel de lijst van gebieden met populaties in de afgelopen eeuw weinig is veranderd, zijn het verspreidingsgebied en de geschikte biotopen binnen deze concentratiegebieden van het vliegend hert sterk ingekrompen (vooral op de Veluwe, Utrechtse Heuvelrug en Rijk van Nijmegen). Over de grootte van populaties is niets bekend.

Recente ontwikkelingen: De populatie van het vliegend hert in ons land is in recente tijd niet wezenlijk veranderd, maar gaat waarschijnlijk langzaam verder achteruit.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: matig ongunstig

Het verspreidingsgebied van het vliegend hert is nagenoeg stabiel vanaf 1950. Het is echter uitgedund op de Veluwe en in het Rijk van Nijmegen. Van de Utrechtse Heuvelrug dateren de laatste waarnemingen van rond 1980; mogelijk is de soort daar verdwenen.

Beoordelingsaspect populatie: matig ongunstig

Aangenomen wordt dat het aantal vliegende herten in Nederland sterk gedaald is. Deze aanname is vooral gebaseerd op afname van het areaal geschikt leefgebied. Van de Sint Jansberg (142) is bekend dat er tot 1960 een bloeiende populatie was en dat de aantallen daarna sterk afgenomen zijn.

Beoordelingsaspect leefgebied: matig ongunstig

Waarschijnlijk is het leefgebied van het vliegend hert sterk achteruit gegaan sinds het stoppen van de hakhoutcultuur in eikenbossen. De exacte eisen die de soort aan de kwaliteit van het leefgebied stelt zijn echter slecht bekend.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: matig ongunstig

Bij geen verandering van de huidige omstandigheden ziet het toekomstperspectief er voor de soort ongunstig uit. In veel bossen hebben de bomen een gelijke leeftijdsopbouw. Daardoor bestaat de kans dat in de toekomstige periode gebrek aan geschikte broedbiotopen voor het vliegend hert optreedt en dat kan fataal zijn voor de populatie. Positief is, dat het bosbeheer tegenwoordig meer gericht is op het laten staan en laten liggen van dood hout.

Definitie gunstige staat van instandhouding: Voor het vliegend hert wordt als referentie voor een goede staat van instandhouding van de populatie de periode van 1950-1980 aangehouden. Dat betekent dat daarvoor waarnemingen nodig zijn in ten minste 40 uurhokken, waarbij de soort tenminste voorkomt op de Veluwe, in Zuid-Limburg, in het Rijk van Nijmegen, op de Utrechtse Heuvelrug en in Oost-Nederland.

Oordeel: matig ongunstig

Staat van instandhouding		
Aspect	1994	2004
Verspreiding	matig ongunstig	matig ongunstig
Populatie	matig ongunstig	matig ongunstig
Leefgebied	matig ongunstig	matig ongunstig
Toekomst perspectief	matig ongunstig	matig ongunstig
Oordeel	matig ongunstig	matig ongunstig

5. Bronnen

- Hendriks, H. & E. van der Ploeg, 2006. Behoud van het Vliegend hert. Vakblad Natuur Bos Landschap 3(5): 9-12.
- Huijbregts, H., 2003. Beschermde kevers in Nederland (Coleoptera). Nederlandse Faunistische Mededelingen 19: 1-34.
- Kalkman, V. & S. Wijdeven (2002). Het vliegend hert in Gelderland. Resultaten 2003. Rapport 2003-11, EIS, Leiden.
- Krikken, J. & H.C. Pijpers, 1982. Het vliegend hert *Lucanus cervus* (Linnaeus) in Nederland. Nieuwsbrief EIS-Nederland 12: 35-43.
- Smit, J.T. & R.F.M. Krekels, 2006. Vliegend hert in het Rijk van Nijmegen. De Levende Natuur 107(4): 177-181.
- Wegman, F.W., 1959. Vliegende herten op de Jansberg. Toeristenkampioen 20: 442-443.
- www.naturalis.nl/vliegendhert